



## ניוזלטר

# חפצי תרבות ממלחמת העולם השנייה

### Program 'The Future of Restitution' Symposium September 12<sup>th</sup>, 2024

- 9.30 Registration, coffee and tea
- 10.00 Opening statement by the Minister of Education, Culture and Science of the Netherlands
- 10.15 Endless restitution: is consensus possible on when justice is done?
- 11.00 Musical intermezzo by The Klezmer Society
- 11.20 'Heirless' art: the restitution of unclaimed objects to the Jewish community
- 12.15 Lunch (vegetarian) and option for a tour around Artis
- 13.45 Loot: can we prevent it?
- 14.30 Borderless restitution: towards a supranational restitution committee?
- 15.15 Musical intermezzo by the Klezmer Society
- 15.35 The future of provenance research: practice meets theory
- 16.20 Closing remarks
- 16.50 Closing by Siebe Weide
- 17.00 Drinks

Location: ARTIS, Plantage Middenlaan 41,  
1018 CZ Amsterdam

Tickets: [visit website](#)



בניוזלטר זה אנו מביאים לכם מידע על הפעילות של "הסוכנות הממשלתית למורשת התרבות" (RCE) בנושא נכסי התרבות שנבזזו, הוחרמו או נמכרו בכפייה לפני או בזמן מלחמת העולם השנייה. כמו כן אנו מפנים אל מידע מעניין של הארגונים שעמם אנו משתפים פעולה באופן הדוק, כגון "ועדת ההשבה" ו"המכון לחקר המלחמה, השואה ורצח עם" (NIOD).

## סימפוזיון "עתיד ההשבה"

ב-12 בספטמבר 2024 תארגן "הסוכנות הממשלתית למורשת התרבות של הולנד" (RCE) סימפוזיון בינלאומי על עתידה של מדיניות ההשבה של חפצי תרבות בהקשר של מלחמת העולם השנייה בהולנד ומחוצה לה. עם סימפוזיון זה אנו סוגרים שנה שבה RCE ביצעה פעולות שונות לציון שנת ה-25 למדיניות ההשבה של הולנד. השפה שתונהג בסימפוזיון היא אנגלית. למידע נוסף, המועדים, התוכנית המלאה וכרטיסים, [\(ראה האתר\)](#). עבור סטודנטים יש מספר מוגבל של כרטיסים בהנחת סטודנטים.

אנו כמעט 80 שנה אחרי מלחמת העולם השנייה, וההשבה של חפצי תרבות שאבדו שלא מרצון בתקופת השלטון הנאצי היא פרק שעדיין לא נסגר. עקרונות וושינגטון, שאומצו בשנת 1998 על ידי

44 מדינות, מהווים יסוד חשוב למדיניות ההשבה בארצות שונות. ב-12 בספטמבר אנו מביטים קדימה על מנת למצוא תשובה לשאלה כיצד אנחנו, כעבור 25 שנה, רואים את עתידה של מדיניות ההשבה. אנו עושים זאת בשיתוף פעולה בין היתר עם ווסלי פישר ורודי אקרט, וביחד אנו בוחנים את השאלה למה אנו יכולים לצפות משיטות המחקר החדשות וההשקפות החדשות בנוגע לאי צדק היסטורי, ואם ניתן בכלל לחשוב על תאריך סיום למדיניות ההשבה. אוולין קמפנס בוחנת יחד אתנו את השאלה אם רצוי לנהוג מדיניות על-לאומית. רוברט אדסל ואנקי פטרסן מסבירים מה מדיניות יכולות לעשות כדי למנוע גניבת חפצי אמנות ובזיזה בזמן המלחמה. בפאנל נידונה השאלה מה לעשות עם אמנות המכונה "יתומה", (Het Groote Museum van Artis).

שאינה ניתנת להשבה מכיוון שהבעלים החוקיים וכל יורשיהם אינם עוד בחיים. ריצ'רד ארנובין וכריסטיאן פורמייסטר מבהירים את התובנות שלהם לגבי עתיד חקר המוצא, הן מנקודת מבט של המסחר באמנות והן מנקודת מבט של העולם אקדמי. הסופרת יעל ון דר וואודן מסיימת את היום בהרצאה שמעלה מחשבות אצל המבקרים. בהפסקות ובסיום האירוע יש שפע הזדמנויות לשוחח על הנושאים שהועלו, להיפגש וכן להכיר את המקום המיוחד: מוזיאון חרוטה של ארטיס

44 מדינות, מהווים יסוד חשוב למדיניות ההשבה בארצות שונות. ב-12 בספטמבר אנו מביטים קדימה על מנת למצוא תשובה לשאלה כיצד אנחנו, כעבור 25 שנה, רואים את עתידה של מדיניות ההשבה. אנו עושים זאת בשיתוף פעולה בין היתר עם ווסלי פישר ורודי אקרט, וביחד אנו בוחנים את השאלה למה אנו יכולים לצפות משיטות המחקר החדשות וההשקפות החדשות בנוגע לאי צדק היסטורי, ואם ניתן בכלל לחשוב על תאריך סיום למדיניות ההשבה. אוולין קמפנס בוחנת יחד אתנו את השאלה אם רצוי לנהוג מדיניות על-לאומית. רוברט אדסל ואנקי פטרסן מסבירים מה מדיניות יכולות לעשות כדי למנוע גניבת חפצי אמנות ובזיזה בזמן המלחמה. בפאנל נידונה השאלה מה לעשות עם אמנות המכונה "יתומה",

**סובסידיה אירופית.**

קונסורציום של "רובע התרבות היהודית" (Joods Cultureel Kwartier) והרייקסמוזיאום (Rijksmuseum) מקבלים מענק מהתוכנית **אזרחים, שוויון, זכויות וערכים** (CERV) מהאיחוד האירופי עבור הפרויקט **אמנות ויודאיקה שנשדדו**. המכון למורשת התרבות של הולנד, המכון לחקר המלחמה, השואה ורצח עם (NIOD), קבוצת העבודה לחקר המוצא (Arbeitskreis Provinienzforchung) ואיגוד המוזיאונים היהודיים באירופה (Association of European Jewish Museums) משתתפים בקונסורציום כשותפים. במסגרת הפרויקט יתקיימו פעילויות שונות, ביניהן **תערוכה "נשדד"** ב"רובע התרבות היהודית" ופרסום באותו שם, הפודקאסט **אוסף הפנר שנעלם** RCE, הפאנל חפצי תרבות ומלחמת העולם השנייה – עתיד האמנות השדודה במוזיאונים של הסימפוזיון **"נשדד"** ברייקסמוזיאום.

**12 חפצים מאוסף NK הוחזרו ליורשיהם של מוזס מוגרובי וזיליה מוגרובי-יעקובי.**

ב-24 ביוני החליטה תת-שר התרבות והתקשורת, פלר גריפר-ון קולווייק, להחזיר 12 חפצים מאוסף NK. בכך היא נענתה להמלצת ועדת ההשבה. בהתבסס על מחקר של הסוכנות למורשת התרבות הגיעה הוועדה למסקנה כי מוזס מוגרובי, הבעלים של העסק "חפצי אמנות מוזס מוגרובי" באמסטרדם, מכר את יצירות האמנות בשנים 1941 ו-1942 וכי מכירה זו הייתה קשורה לצעדים שנקט הכובש נגד אזרחים יהודים ונעשתה על מנת לשמור על החיים. עקב כך סביר להניח באופן מספק שמוזס מוגרובי ורעייתו זיליה מוגרובי-יעקובי איבדו את הפריטים האלה בעל כורחם בשל נסיבות הקשורות ישירות למשטר הנאצי.

קרא כאן את החדשות לגבי מוגרובי III **וההודעה** של ועדת ההשבה.

**סדרת הפודקאסטים "אוסף הפנר שנעלם"**

סדרת הפודקאסטים **אוסף הפנר שנעלם** בת ארבעה חלקים עוסקת בחיפוש אחר צדק ועוקבת אחר סיפורו של מקס עמיחי הפנר (1933) וגורל האוסף של משפחתו. הפודקאסט הזה מהווה חלק מהתערוכה **"נשדד"**, שאותה ניתן לראות עד ה-27 באוקטובר במוזיאון היהודי ובמוזיאון הלאומי לשואה (Nationaal Holocaustmuseum) באמסטרדם. הפודקאסט נוצר משיתוף פעולה בין "רובע התרבות היהודית" לבין אילקה מולר, חוקרת בכירה של מרכז המומחים להשבה ב-NIOD. יצרנית הפודקאסטים מריקה דה יור מבקרת בארכיון הלאומי, שם פרי שריר ואנליס קול, שניהם יועצי השבה של חפצי תרבות ממלחמת העולם השנייה של RCE, נתקלים במצא מעניין. בהתבסס על מחקר היסטורי של האמנות והמקורות העומדים לרשותם, הם מצליחים לבסוף לחשוף מידע חדש וחשוב בנוגע ליצירות האמנות האבודות



של מקס עמיחי הפנר. כיצד זה נגמר תוכל לשמוע בפודקאסט בפלטפורמת הפודקאסטים האהובים עליך, או להאזין כאן: [De verdwenen collectie Heppner | Podcast | Joods Cultureel Kwartier \(jck.nl\)](#) (בשפה ההולנדית)

**המלצה מחייבת בעניין "אודליסק" מוזיאון מוזיאום (Stedelijk Museum)**

ועדת ההשבה ממליצה לעיריית אמסטרדם להחזיר את הציור 'אודליסק' (יצירתו של הנרי מאטיס) ליורשיו של אלברט שטרן. הציור הוא חלק מהאוסף של הסטידלק מוזיאום (המוזיאון העירוני) של אמסטרדם מאז 1941 והוא נמצא כיום בבעלות עיריית אמסטרדם. משפחת שטרן הייתה נתונה לרדיפות בגרמניה על רקע מוצאה היהודי ובהדרגה נשללו ממנה רכושה ואמצעי פרנסתה. המשפחה ברחה להולנד ב-1937 ולאחר מכן עשתה מספר ניסיונות לעזוב את אירופה. נסיבות החיים של המשפחה הידרדרו עד כדי כך שהם נאלצו למכור את חפציהם. הוועדה רואה סבירות מספקת לכך שמכירת הציור הייתה קשורה לצעדים שנקט הכובש נגד אזרחים יהודים ונעשתה מתוך שאיפה לשרוד. **קראו כאן את ההמלצה ואת ההודעה של ועדת ההשבה או ההודעה של הסטידלק מוזיאום.**



יוחנן המטביל (NK1627)

**עזרה בחיפוש המוצא**

בסדרת הבלוגים "עזרה בחיפוש המוצא" אנו דנים בחפץ מתוך אוסף נכסי האמנות ההולנדית (NK), שלגבי מקורו נערך מחקר מקיף. יש לקוות שבדרך זו אפשר יהיה להיענות לעוד בקשות להשבה ולהחזיר את החפצים לבעליהם וליורשיהם החוקיים. בחודש זה נתמקד בציור של יוחנן המטביל (NK1627), יצירתו של הצייר הוונציאני ג'ירולמו דה סנטקרוצ'ה (Girolamo de Santacroce). מה נוכל ללמוד מהציור הזה אם לא נתבונן רק בצד הקדמי, אלא גם נשים לב לצד האחורי? **קראו עוד על הציור ועל המסע** שעשה מווינה להאג.

**רכישות על ידי מוזיאונים**

בניוזלטר קודם צוין שה-RCE מקבלת על עצמה את התוצאות של שני הפרויקטים של אגודת המוזיאונים: רכישות מוזיאוניות מהשנים 1940-1948 ורכישות מוזיאוניות החל מ-1933. המידע שהיה זמין בשנים האחרונות דרך האתר **רכישות על ידי מוזיאונים** הועבר לידי ה-RCE. דרך האתר [herkomstgezocht.nl](http://herkomstgezocht.nl) ואתה תופנה לפורטל החפצים [objectenportaal.nl](http://objectenportaal.nl), למאגר המידע [Kennisbank](http://Kennisbank) ולמידע הכללי [algemeneinformatie.nl](http://algemeneinformatie.nl). עבור המוזיאונים שהשתתפו המשמעות היא שבמקרה של שינויים עתידיים בנתוני החפצים, כגון שינוי בסטטוס ההשבה, ניתן ליצור קשר עם RCE דרך [restitutie@cultureelerfgoed.nl](mailto:restitutie@cultureelerfgoed.nl). לאחר מכן, ה-RCE תעבד את השינוי הזה כך שהמידע יישאר מעודכן.

להירשם | אם תרצו להתעדכן בהתפתחויות בתחום חפצי התרבות שאבדו במלחמת העולם השנייה והשבתם? ניתן להירשם כאן לניוזלטר.